

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER
Dodiplomski visokošolski strokovni študijski program Management

Diplomska naloga
SESTAVA IN ANALIZA LETNEGA POROČILA
PODJETJA

Mentor:	izr. prof. dr. Franko Milost
Obravnavana organizacija:	Impol, d. d., Slovenska Bistrica
Strokovni sodelavec iz organizacije:	Irena Šela

POVZETEK

Letno poročilo je ogledalo podjetja. Pričujoče diplomsko delo predstavi poslovno in računovodsko poročilo podjetja Impol, d. d., Slovenska Bistrica.

Cilj mojega diplomskega dela je prikazati nastanek in pripravo letnega poročila. Iz računovodskega poročila je s pomočjo kazalnikov izpeljana analiza podjetja.

Rezultate iz zaporednih izkazov poslovnega izida in iz izkaza stanja za leti 2003 in 2004 uporabljam za analizo tekočega poslovanja. Podjetje spada v kapitalno intenzivne panoge, zato predstavljam vpliv lastnih in tujih obveznosti do virov sredstev.

Osnovni namen diplomskega dela je potrditi/dokazati, da je moč odločati na podlagi verodostojnih in pravih podatkov, le-ti pa v veliki meri pomagajo menedžmentu pri njegovih poslovnih odločitvah in pri vodenju podjetja.

Ključne besede: letno poročilo, računovodska analiza, računovodski kazalniki, bilanca stanja, izkaz uspeha

ABSTRACT

The annual report holds up a mirror to the company. This bachelor degree thesis deals with business and accounting reports of the company Impol, d. d., Slovenska Bistrica.

The aim of my bachelor degree thesis is to present the process of drawing up an annual report. I shall use the accounting report to make an analysis of the company on the basis of indicators.

The results of the 2003 and 2004 profit and loss accounts and balance sheets will be used to analyse current operations. The company operates in the capital-intensive industry, therefore, I shall present the impact of own and third party's liabilities.

The basic purpose of this bachelor degree thesis is to demonstrate that decision-making is possible, if it is substantiated by authentic and correct data, and that such data are of tremendous help to the management in taking corporate decisions and leading the company.

Key words: annual report, accounting analysis, accounting ratios, balance sheet, profit and loss account

UDK 657.3(043.2)

VSEBINA

1	Uvod	1
2	Letno poročilo	3
2.1	Letno poročilo	3
2.2	Komu je namenjeno letno poročilo	3
2.3	Udeleženci	3
2.3.1	Udeleženci glede na vlogo	4
2.3.2	Udeleženci glede na interesne ravni	4
2.3.3	Zunanji in notranji udeleženci	4
2.4	Pomen računovodskega poročanja in letnega poročila	5
2.5	Priprava letnega poročila po zakonu o gospodarskih družbah	5
2.5.1	Računovodsko poročilo	6
2.5.2	Poslovno poročilo	8
2.6	Vloga revizije v letnem poročilu	9
2.7	Priprava in načrtovanje letnega poročila	11
2.8	Značilnosti kakovostnega letnega poročila	12
2.9	Koristi letnega poročila	14
3	Sestavine letnega poročila	17
3.1	Uvod	17
3.2	Splošni del	18
3.3	Obvezni del	18
4	Analiza letnega poročila	21
4.1	Pojem in namen analiziranja	21
4.2	Pogoji za analiziranje	21
4.3	Vloga kazalnikov pri analiziranju	22
4.3.1	Kazalniki stanja financiranja	23
4.3.2	Temeljni kazalniki stanja investiranja (naložbenja)	23
4.3.3	Temeljni kazalniki vodoravnega finančnega ustroja (kazalniki likvidnosti)	23
4.3.4	Temeljni kazalniki obračanja	23
4.3.5	Temeljni kazalniki gospodarnosti	23
4.3.6	Temeljni kazalniki donosnosti (dobičkonosnosti)	23
4.4	Sistem povezanih kazalnikov (Du Pont)	23
4.5	Ekonomska dodana vrednost (EVA)	24
5	Analiza podjetja Impol, d. d., Slovenska Bistrica	27
5.1	Predstavitev podjetja	27
5.1.1	Zgodovina podjetja	28
5.1.2	Perspektive podjetja	29
5.2	Analiza bilance stanja podjetja Impol, d. d.	29

5.2.1 Analiza sredstev.....	29
5.2.2 Analiza obveznosti do virov sredstev	31
5.3 Analiza izkaza poslovnega izida.....	32
5.4 Računovodski kazalniki podjetja Impol, d. d.....	33
5.4.1 Kazalniki stanja financiranja	33
5.4.2 Kazalniki stanja investiranja.....	34
5.4.3 Kazalnik vodoravnega finančnega ustroja.....	35
5.4.4 Kazalniki gospodarnosti	36
5.4.5 Kazalniki dobičkonosnosti	37
5.4.6 Kazalniki obračanja	38
6 Zaključek.....	43
Literatura	45
Viri	47
Priloge.....	49

SLIKE

Slika 5.1 Proizvodnja aluminija v milijonih ton na leto	27
---	----

TABELE

Tabela 2.1 Dvostranska bilanca stanja	6
Tabela 2.2 Stopenjski izkaz poslovnega izida – različica I	7
Tabela 5.1 Povezane in pridružene družbe	28
Tabela 5.2 Obseg in struktura sredstev v podjetju Impol, d. d., na dneva 31. 12. 2003 in 31. 12. 2004	30
Tabela 5.3 Obseg in struktura obveznosti do virov sredstev v podjetju Impol, d. d., na dneva 31. 12. 2003 in 31. 12. 2004 v 1000 tolarjev	31
Tabela 5.4 Rezultati podjetja Impol, d. d., na dneva 31. 1. 2003 in 31. 12. 2004 v 1000 tolarjih	32

1 UVOD

Letno poročilo je ogledalo podjetja, ki ima dve strani – poslovno in računovodsko poročilo. Namen računovodskih izkazov je udeležencem podajati podatke, ki jim bodo koristili pri njihovem določanju.

V Slovenskem računovodskem standardu (SRS) 30 – Računovodsko informiranje – je zapisano, da morajo biti računovodske informacije uporabnikom razumljive, bistvenega pomena in primerljive z drugimi v panogi ali zunaj njih.

Pomembna je informacija, ki poudari vsebino, ki jo uporabnik išče. Zanesljivost informacij je zagotovljena, če ne vsebuje pristranskih stališč in pomembnih napak. Informacije predstavljajo pomembne pojave, biti morajo popolne; upoštevati je treba načelo previdnosti.

Ker so računovodske informacije v letnem poročilu javne, jih je treba zaradi zanesljivosti revidirati. Revizorjevo mnenje je praviloma objavljeno v vsakem letnem poročilu.

Računovodski izkazi so zapis dogodkov v preteklosti, druge informacije pa uporabniki pridobijo v poslovnem poročilu, v katerem podjetje predstavlja neračunovodske in nefinančne informacije. Podjetje poudari še druge podatke, mednje spadajo razkritja o negotovostih in tveganjih, ki vplivajo na poslovno zdravje podjetja, stanja obveznosti in terjatev, ki niso izkazana v izkazu stanja, kot so npr. vpisane hipoteke na premoženju, dana jamstva in garancije za zavarovanje in drugo.

Namen diplomske naloge je predstaviti letno poročilo, vsebino, postopke sestavljanja in izvedbo analize letnega poročila podjetja Impol, d. d., Slov. Bistrica. Cilj diplomske naloge je obravnavati:

1. vsebino letnega poročila, naslovnika in postopke sestave,
2. sestavine letnega poročila,
3. pomen analize, pogoje za analizo in računovodske izkaze, vlogo kazalnikov, njihovo uporabo in interpretacijo,
4. analizo podjetja, njegovih računovodskih izkazov, primerjavo s kazalniki in predstavitev revizorjevega mnenja.

V drugem poglavju bom predstavila vsebino letnega poročila, njegove značilnosti, udeležence in uporabnike, pojasnila k izkazom in koristi za gospodarsko družbo.

Tretje poglavje obravnava sestavine letnega poročila, uvod, splošni in obvezni del, njegovega sestavljalca in način sestave.

V četrtem poglavju bom opredelila računovodsko preučevanje (analiziranje) in predstavila računovodske informacije kot podlago za odločanje. Podrobno bom predstavila računovodske izkaze za zunanje poročanje, razčlenjevanje postavk in razkrivanje postavk za zunanje poslovno poročanje.

Pojasnila bom izbiranje računovodskih kazalnikov med računovodskimi podatki in vsebino kazalnikov financiranja, investiranja, kazalnike vodoravnega finančnega ustroja, kazalnike obračanja, gospodarnosti in dobičkonosnosti ter kategorijo preostalega poslovnega izida – EVA (*Economic Value Added*).

Peto poglavje je aplikativni del. Opravila bom finančno-računovodsko analizo podjetja Impol, d. d., Slovenska Bistrica. Predstavila bom podjetje, in sicer njegovo zgodovino, poslanstvo, cilje in perspektive. Z različnimi kazalniki bo prikazana analiza bilance stanja in uspeha podjetja. Pri preučevanju bom uporabljala podatke iz računovodskih izkazov in izračunov kazalnikov.

Podjetja se po obdobju tranzicije vedno bolj vključujejo v svetovno gospodarstvo, predvsem v gospodarstvo Evropske unije. Slovenija je lani postala članica EU, zato bo pretok znanja in informacij med državami EU vedno večji. Cilji in pričakovanja poslovnih partnerjev bodo izpolnjeni z integriranim sistemom vodenja kakovosti, ravnanja z okoljem ter zdravja in varnosti pri delu, pa tudi z naložbami v tehnologijo in zaposlene.

Poslovni subjekti se vedno bolj zavedajo vrednosti podjetja, torej vrednotenja kapitala, ki je najpomembnejša postavka izkaza stanja, in vrednotenja dobička, ki je podana v izkazu poslovnega izida.

2 LETNO POROČILO

2.1 Letno poročilo

Neki borzni posrednik je dejal, da se je vedno pozanimal, kolikšen delež podjetja ima v lasti uprava družbe, da preveri, ali direktorji morda zmanjšujejo svoj delež. Če se je delež posloводства v času, ko je bila vrednost delnic nizka, povečeval, je to za morebitne uporabnike informacij spodbudno, če pa se je delež posloводства močno zmanjšal, je to opozorilni znak praviloma za vse udeležence, ki uporabljajo podatke iz letnega poročila. Dokaj hitro je mogoče skleniti, da se s podjetjem nekaj dogaja.

Zakon o gospodarskih družbah (v nadaljevanju ZGD) v 51. členu določa obveznosti družbe o vodenju poslovnih knjig in sestavljanju letnega poročila v treh mesecih po zaključku poslovnega leta. Podrobnejša pravila so določena v Slovenskih računovodskih standardih 23 – Računovodsko obračunavanje in računovodski obračuni, 24 – Bilance stanja za zunanje poslovno poročanje, 25 – Izkaz poslovnega izida za zunanje poslovno poročanje in 26 – Oblike izkaza gibanja kapitala za zunanje poslovno poročanje.

V 57. in 58. členu pa ZGD daje pravila o oblikovanju letnega poročila. Le-to mora biti jasno in pregledno, izkazovati mora resnično in pošteno stanje premoženja in obveznosti družbe, njen finančni položaj in poslovni izid (ZGD-UPB1 2005, 1122).

Letno poročilo je torej enkrat letno sestavljen presek stanja podjetja, kjer podjetje predstavi za javnost dostopne podatke. Iz letnega poročila so razvidni dobiček, višina kapitala, povečanje ali zmanjšanje dobička in kapitala ter finančno stanje podjetja.

2.2 Komu je namenjeno letno poročilo

Podjetje služi z organizacijami in končnimi potrošniki. Predstaviti se želi kar najbolje. V letnem poročilu prikazuje svoje poslanstvo, cilje, kulturo in filozofijo podjetja ter ekološko ozaveščenost. Udeležence, ki v podjetju vidijo svoje interese, je mogoče razdeliti po več merilih:

- glede na vlogo (lastniki, država, tisti, ki odločajo, in tisti, ki na podjetje vplivajo),
- glede na interesne ravni (posamezniki, podjetje, država kot sistem in javnost),
- zunanji in notranji udeleženci.

2.3 Udeleženci

Udeleženci so organizacije, skupine in posamezniki, ki lahko vplivajo na podjetje. Pomembno je, kakšni so njihovi interesi.

2.3.1 Udeleženci glede na vlogo

Podjetje imajo v lasti in ga upravljajo upravljavci, lastniki in podjetniki. Njihov osnovni motiv je zagotavljanje dolgoročnega delovanja; zavedajo se namreč tveganja. Zanje so pomembni predvsem obstoj in donosi na daljši rok.

Kupci in dobavitelji – tržni udeleženci – so udeleženci, ki od podjetja pričakujejo dolgoročno sodelovanje. Odjemalci pričakujejo dobre poslovne rezultate, saj jim le tako podjetje lahko zagotovi večje koristi. Dobavitelji se lahko zanesejo na podjetje z dolgoročnim sodelovanjem in tehnološkim razvojem.

Njihov interes je pridobiti plačilno sposobne odjemalce, ki jim bodo zagotavljali njihovo lastno likvidnost in tekoče poslovanje.

Kupci zahtevajo ustrezno ceno in kakovost. Če so kupci organizacije, je njihova prioriteta dobro poslovanje dobavitelja in s tem dolgoročni donosi.

Konkurenti so kot udeleženci vedno v pripravljenosti. Iz poročila lahko izluščijo morebitne slabosti in šibke točke, ki jih drugi uporabniki informacij ne opazijo.

Država (javne finance) je udeleženec, ki pričakuje financiranje javne porabe. Javne finance predvidevajo od podjetja pravočasno in tekoče plačevanje obveznosti do države.

Širša lokalna skupnost kot udeleženec vidi večje možnosti razvoja, zaposlovanja in širjenje ekološke ozaveščenosti.

2.3.2 Udeleženci glede na interesne ravni

Udeleženci so po interesnih ravneh posamezniki, podjetje samo in država, širše družbenopolitične skupnosti, politične stranke, mediji in javnost.

2.3.3 Zunanji in notranji udeleženci

Najpomembnejši zunanji udeleženci prihajajo s tržišča. To so poslovni partnerji, konkurenti in kooperanti.

Notranji udeleženci so zaposleni in menedžment. Pri teh udeležencih so opazne pripadnost podjetju, lojalnost, njihova kultura in filozofija.

Mediji in javnost želijo predvsem podatke o ekološki ozaveščenosti. Če bo za podjetje varovanje okolja ena od najpomembnejših vrednot, bo v javnosti doseglo visoko stopnjo zaupanja.

2.4 Pomen računovodskega poročanja in letnega poročila

Osnovi namen letnega poročila je sporočiti uporabnikom ekonomske razsežnosti poslovanja, podatke o sredstvih in poslovanju, ki so pomembni za udeležence, ki imajo pravico do takšnih sporočil. Da uprava to lahko izvede, se mora držati določenih meril (Glautier, Underdown 1997, 200), in sicer:

- Pomembnost. Podatki, ki jih menedžment predstavi, morajo biti pomembni za uporabnike, biti morajo tako predstavljeni, da se lahko uporabnik na njihovi podlagi odloča o svojih nadaljnjih poslovnih odločitvah.
- Zanesljivost. Podatek je dober, če je zanesljiv. Ne sme biti pristranski, ne sme vsebovati subjektivnih mnenj sporočevalca. Da se podjetje temu izogne, vsako poslovno leto izpelje revidiranje poslovanja in računovodskih izkazov.
- Primerljivost. Podatki so oblikovani tako, da jih lahko udeleženci primerjajo tudi z drugimi v panogi, in sicer glede na čas, ali pa med različnimi podjetji.
- Razumljivost. Vsak podatek, podan v letnem poročilu, mora biti uporabnikom razumljiv.
- Popolnost. V računovodskih izkazih mora biti upoštevano načelo resnične in poštene predstavitve.
- Objektivnost. Podatki ne smejo biti prikazani s subjektivnega stališča (npr. uprave ali finančne službe). Prikazovati morajo dejansko stanje in samo kot taki lahko vplivajo na odločitve uporabnikov.
- Previdnost. V poročilu, predvsem v računovodskih izkazih, mora biti upoštevano načelo previdnosti, ki temelji na statičnih prijemih, kar pomeni priznavanje odhodkov, ki so že nastali, in priznavanje prihodkov, ki bodo šele nastali. Pri tem mora biti upoštevano tudi načelo poštene vrednosti, ki temelji na dinamičnih prijemih in daje poudarek prihodnjim vrednostim gospodarskih kategorij.
- Pravočasnost. Podjetje mora po ZGD zagotoviti pravočasne podatke. Od uporabnikov pa je odvisno, koliko jim bo ta podatek pomenil. Nekateri ga uporabijo, ko je objavljen, drugi pa bi ga za svoje poslovne odločitve potrebovali že mnogo prej.

2.5 Priprava letnega poročila po zakonu o gospodarskih družbah

Po zakonu o gospodarskih družbah morajo podjetja sestaviti letno poročilo. To mora biti resničen in pošten prikaz premoženja in obveznosti družbe, njenega finančnega položaja in poslovnega izida.

Letno poročilo je sestavljeno iz bilance stanja, izkaza poslovnega izida, priloge s pojasnili k izkazom in dodatnih izkazov. Vsi izkazi in priloge tvorijo računovodsko poročilo.

2.5.1 Računovodsko poročilo

Računovodsko poročilo sestavljajo bilanca stanja, izkaz poslovnega izida, priloge s pojasnili in dodatni izkazi. Dodatna izkaza sta izkaz gibanja kapitala in izkaz finančnega izida (Zakon o gospodarskih družbah ZGD-UPB1, 2005).

Bilanca stanja

Bilanca stanja je temeljni računovodski izkaz, v katerem je resnično in pošteno prikazano stanje sredstev in obveznosti do njihovih virov na koncu poslovnega leta (SRS, 2001, 11518).

Sestavljajo jo aktiva (sredstva) in pasiva (obveznosti do virov sredstev). Bilanca stanja prikazuje uravnoteženo stanje sredstev kot premoženja podjetja in obveznosti do lastnih in tujih virov sredstev.

Tabela 2.1 Dvostranska bilanca stanja

BILANCA STANJA NA DAN 31. 12. XXXX	
SREDSTVA	OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV
<i>A. Stalna sredstva</i>	<i>A. Lastni kapital</i>
1. Opredmetena dolgoročna sredstva	1. Vpoklicani kapital
2. Opredmetena dolgoročna sredstva	2. Kapitalske rezerve
3. Dolgoročne finančne naložbe	3. Rezerve iz dobička
	4. Preneseni dobiček/izguba preteklega leta
<i>B. Gibljava sredstva</i>	5. Čisti dobiček/izguba tekočega leta
1. Zaloge	6. Prevrednotovalni popravki kapitala
2. Terjatve	<i>B. Rezervacije</i>
3. Kratkoročne finančne naložbe	<i>C. Obveznosti (finančne in poslovne obveznosti)</i>
4. Dobroimetja pri bankah, čeki in gotovina	1. Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti
<i>C. Aktivne časovne razmejitev</i>	2. Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti
	<i>D. Pasivne časovne razmejitev</i>

Vir: Revija IKS 2004 št. 4

Izkaz poslovnega izida

Izkaz poslovnega izida je temeljni računovodski izkaz, v katerem je resnično in pošteno prikazan poslovni izid za poslovno leto (SRS 2001, 11529).

Prikazuje vse ustvarjene prihodke in odhodke. Izkaz poslovnega izida ima obliko stopenjskega zaporednega izkaza.

Ustvarjanje prihodkov vodi k povečanju sredstev in zmanjšanju obveznosti, ustvarjanje odhodkov vodi k zmanjšanju sredstev in povečanju obveznosti do virov sredstev (Melavc, Milost 2003, 146).

Tabela 2.2 Stopenjski izkaz poslovnega izida – različica I

IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA ZA OBDOBJE OD 1. 1. XXXX DO
31. 12. XXXX

1. Čisti prihodki od prodaje
2. Sprememba vrednosti zalog proizvodov in nedokončanih proizvodov
3. Drugi usredstveni proizvodi in storitve
4. Drugi poslovni prihodki
5. Stroški materiala in nabavna vrednost prodanega blaga
6. Stroški dela
7. Odpisi vrednosti
8. Drugi poslovni odhodki
9. Prihodki iz udeležb v dobičku
10. Prihodki iz drugih vrednostnih papirjev
11. Druge obresti in podobni prihodki
12. Odpisi finančnih naložb
13. Obresti in podobni odhodki
14. Davek iz dobička iz rednega poslovanja
15. Poslovni izid iz rednega delovanja po obdavčitvi
16. Izredni prihodki
17. Izredni odhodki
18. Poslovni izid zunaj rednega delovanja
19. Davek od dobička, ustvarjenega zunaj rednega poslovanja
20. Drugi davki, ki niso izkazani pod drugimi postavkami
21. Poslovni izid poslovnega leta – čisti dobiček ali čista izguba

Vir: Revija IKS 2004, št. 4

Izkaz finančnega izida

Izkaz finančnega izida pojasnjuje denarnost. Finančni tok je celota pritokov in odtokov določenih vrst sredstev ali obveznosti do virov sredstev v nekem časovnem obdobju. V finančnem izidu nanizamo najprej pritoke, nato še odtoke (Melavc, Milost 2003, 158).

Izkaz gibanja kapitala

Izkaz gibanja kapitala je temeljni računovodski izkaz, v katerem so resnično in pošteno prikazane spremembe sestavin kapitala za poslovno leto.

Izkaz gibanja kapitala je mogoče sestaviti po dveh metodah, in sicer tako, da prikazuje:

- I. le razdelitev čistega dobička kot sestavine kapitala oziroma poravnavo čiste izgube kot odbitne postavke od kapitala ali
- II. vse sestavine kapitala, zajete v bilanco stanja, posamično ali v skupinah.

Izkaz gibanja kapitala je lahko prikazan v razpredelnicah sprememb za vsako sestavino kapitala ali sestavljenih razpredelnicah sprememb vseh sestavin kapitala (SRS 2001, 11545).

Pojasnila k računovodskim izkazom

Pojasnila k računovodskim izkazom vsebujejo pomembnejše finančne podatke. Ti se nanašajo na stanje obveznosti, terjatev, amortizacijske stopnje, večinsko lastništvo in spremembe v lastništvu, vrednotenje zalog, pa tudi na vpliv cen življenjskih potrebščin in stopnjo rasti evra na višino ustvarjenega dobička v poslovnem letu.

2.5.2 Poslovno poročilo

ZGD v 66. členu določa, da mora biti v poslovnem poročilu vsaj pošten prikaz razvoja poslovanja in položaja družbe. Poslovno poročilo mora praviloma vsebovati obsežne podatke; nekateri so sicer razvidni iz računovodskih izkazov, nekateri za delničarje in analitike niso posebno zanimivi, zato dajejo vtis, da so objavljeni iz političnih razlogov. Pomembni pa so podatki, ki dajejo:

- pregled poslovanja tekočega leta,
- prihodnji pričakovani razvoj podjetja.

Poslovno poročilo praviloma zajema:

- imena direktorjev in podatke o njihovih lastniških deležih v podjetju,
- dejavnosti družbe na področju raziskav in razvoja,
- podružnice družbe,
- dejavnost podružnic v tujini,
- podrobnosti o pomembnejših spremembah v dolgoročnih sredstvih,
- podatke o pomembnih dogodkih, ki so se zgodili ob koncu leta.

Večina podjetij doda še izjavo predsednika nadzornega sveta, nekatera pa objavijo tudi pregled predsednika uprave (Holmes, Sudgen, Gee 2005, 117–118).

2.6 Vloga revizije v letnem poročilu

Zakon o revidiranju pravi:

Revidiranje računovodskih izkazov je preizkušanje in ocenjevanje računovodskih izkazov ter podatkov in metod, uporabljenih pri njihovem sestavljanju, in na podlagi tega dajanje neodvisnega strokovnega mnenja o tem, ali računovodski izkazi v vseh pomembnejših pogledih podajajo resničen in pošten prikaz finančnega stanja in poslovni izid pravne osebe v skladu s slovenskimi računovodskimi standardi. (ZRev-1 2001, 1137)

Slovenski računovodski standardi 28 opredeljujejo računovodsko nadziranje, kontroliranje in revidiranje. V podjetju se opravi kasnejše presojanje pravilnosti ureditve z notranjerevizijsko službo v podjetju ali z zunanjo revizijo.

Zunanje revidiranje računovodstva je kasnejše presojanje poštenosti in resničnosti računovodskih podatkov, zlasti v letni bilanci stanja, izkazu poslovnega izida in drugih računovodskih izkazih (SRS 2001, 11556).

V ZGD je v 7. poglavju določilo o tem, kdo je zavezanec za revizijo letnih poročil. V 54. členu ZGD je določeno, da mora revizor obvezno pregledati računovodska poročila:

- velikih in srednjih kapitalskih družb,
- povezanih družb,
- družb, katerih vrednostni papirji kotirajo na borzi.

in sicer najpozneje v šestih mesecih po preteku zaključka poslovnega leta. Samostojni revizor ali revizijsko podjetje pregleda izkaze, poslovno poročilo, preveri poštenost in resničnost izkazov ter ugotovi, ali je njegova vsebina v skladu z drugimi sestavinami letnega poročila.

ZGD določa, katera podjetja morajo opraviti revizijo izkazov, za zunanjo revizijo pa se na lastno pobudo odloča vedno več podjetij. Revizijo lahko naročijo lastniki ali uprava tudi iz katerega drugega razloga, čeprav jim sam zakon tega ne nalaga.

Postopek revidiranja mora potekati tako, kot to določajo zakon o revidiranju, SRS in temeljna revizijska načela.

Merila presoje morajo biti v skladu s Slovenskimi računovodskimi standardi, ne smejo biti v nasprotju z Mednarodnimi računovodskimi standardi in upoštevati morajo smernice Evropske unije.

Samostojni revizor (oz. revizijska družba) mora varovati vse podatke, dejstva in okoliščine, za katere je izvedel (izvedela) med pregledom. Vendar pa dolžnost varovanja zaupnih podatkov ne velja:

- če nadzorni organ banke, zavarovalnice oz. druge pravne osebe zahteva od revizorja dodatna pojasnila;
- če mora revizor na podlagi katerega zakona poročati nadzornemu organu;
- če revidirana pravna oseba privoli v razkritje zaupnih podatkov;
- če je iz vseh dejstev in okoliščin opažen sum, da je bilo storjeno kaznivo dejanje;
- če podatke o revidiranju družbe pisno zahteva Inštitut za revizijo.

Končni izdelek je poročilo o dokončanem revidiranju z revizorjevim mnenjem. Revizorjevo poročilo sestavljajo:

- naslov,
- naslovnik,
- začetni ali uvodni odstavek,
- opredelitev revidiranih računovodskih izkazov,
- izjava o odgovornosti posloводства in revizorjevi nalogi,
- odstavek o področju revizije,
- sklicevanje na mednarodne standarde revidiranja ali ustrezne standarde in pravila v državi,
- opis dela,
- *odstavek z mnenjem* (izraža mnenje o računovodskih izkazih),
- datum poročila,
- revizorjev naslov,
- revizorjev podpis.

Poročilo o revidiranju domače pravne osebe oziroma podružnice oziroma tuje osebe mora biti sestavljeno v slovenskem jeziku (IKS 2004, 16–19).

Revizor v svojem poročilu izda mnenje, ki je lahko:

- *pritrdilno* (pozitivno), če ugotovi, da so računovodski izkazi resnična in poštena slika podjetja, ki spoštuje računovodska načela in pravila;
- *mnenje s pridržki*, če ugotovi, da ne more podati pritrdilnega mnenja, vendar pa okoliščine niso tako pomembne, da bi podal odklonilno mnenje ali ga sploh ne bi izrazil;

- *revizor lahko zavrne mnenje*, če ne more pridobiti dovolj ustreznih podatkov in revizijskih dokazov, da bi lahko podal mnenje;
- *odklonilno*, če je nesoglasje med računovodskimi izkazi tako veliko, da so poročila lahko zavajajoča ali nepopolna.

2.7 Priprava in načrtovanje letnega poročila

Letno poročilo podjetja je publikacija, ki podjetje predstavi širši javnosti. Ker poročilo postavi na ogled podjetje, je treba biti pozoren na vsebinski, tematski in oblikovni vidik. Priprava letnega poročila zahteva svoj čas, zato ga je treba začeti pripravljati dovolj zgodaj.

Kakovostno letno poročilo mora imeti pravilno osnovane **cilje**, ki izhajajo iz temeljnih smotrov in ciljev podjetja, a si med sabo ne smejo nasprotovati, pa tudi preveč jih ne sme biti, saj lahko s tem uporabnika zelenih podatkov zmedemo. Preveč podatkov namreč doseže v javnosti ravno nasproten učinek od zelenega. Pri oblikovanju podatkov morata biti vključena posredovalec in uporabnik. Podatek mora biti podan tako, da lahko vsak udeleženec razume jedro sporočila.

Ker letno poročilo prebirajo različne interesne skupine, je treba tudi podatke uskladiti glede na različnost interesov.

Pri pripravi letnega poročila podjetje sestavi **projektni tim**. Določi vodjo projekta, vključi vodstveno strukturo iz posameznih oddelkov, pisca besedil in oblikovalca poročila. Če je podjetje pripravljalo letna poročila že prejšnja leta, naj najprej oceni ta; kritično naj oceni napake prejšnjih poročil z namenom, da se tokrat ne bodo ponovile.

Projektni tim najprej oblikuje **temo** letnega poročila – rdečo nit ali jedro, ki pritegne bralce. Teme, ki so aktualne za vključitev v letno poročilo, so običajno:

- širitev proizvodnje, tržišča, nabor izdelkov,
- lastninske spremembe, pridružitve, nakupi deležev v drugih podjetjih, zamenjava menedžmenta, sprememba organizacije vodenja,
- razvoj in raziskave,
- prihodnost – kako se podjetje pripravlja na vstop na nove trge,
- poslovna odličnost – sprejem standardov ISO, TQM, skrb vsakega zaposlenega za kakovostne učinke.

Najboljše teme izhajajo iz ciljev, ki si jih za naslednje leto postavi uprava; poleg tega pa se vedno bolj uveljavlja praksa, da se letna poročila ne hvalijo več s preteklimi uspehi, ampak bodo vedno bolj napovedniki prihodnjih programov in usmeritev (Horvat 2000, 59).

Podjetje z letnim poročilom komunicira z javnostjo, zato je v interesu družbe, da je poročilo jasno, pregledno, kratka predstavitev podjetja. V poročilo so lahko vključeni še dodatni podatki, fotografije, grafi in ponazoritve. Poročilo je namenjeno poslovnim potrebam, zato ne prikazuje dajatev, ker je to v pristojnosti davčnih predpisov in davčnih računovodskih izkazov (davčnih bilanc in poročil). Prikazuje premoženjsko-finančni položaj, ugotovitev ter uporabo dobička in kritje izgube, pa tudi prevrednotenje premoženja in virov financiranja (Horvat 2000, 51).

2.8 Značilnosti kakovostnega letnega poročila

Namen letnega poročila je komuniciranje z javnostjo in interesnimi skupinami. Projektni tim pripravi temo, pomembne podatke, besedila, grafe, slike, fotografije in druge vire. Zelo pomembno je, kako so podatki predstavljeni in kako je letno poročilo oblikovano. Značilnosti dobrega letnega poročila so naslednje (Horvat 2000, 148):

Splošni vtis

Pri splošnem vtisu je najpomembnejše, da je za uporabnika zanimiv in privlačen. Poročilo mora izražati kulturo podjetja, njegovo stabilnost, pa tudi mednarodno razsežnost, če je napisan v več jezikih. Pomembna je tudi kakovost papirja in tiska.

Sestava

Letno poročilo mora imeti sistemsko in logično zaporedje. Na začetku mora imeti kratek povzetek, dosežke v preteklem letu, poročilo predsednika uprave in nato finančne rezultate. Da bi bili finančni rezultati lažje predstavljeni, jih je mogoče ločiti bodisi z drugo barvo strani ali pregibi bodisi z drugačnim tiskom. Obvezna sestavina finančnih rezultatov je revizorjevo mnenje, ki dokazuje verodostojnost poročila.

Naslovna stran

Naslovna stran poročila mora biti oblikovana privlačno in zanimivo, da pritegne uporabnika k branju. Naslov mora biti jasno razviden, še posebno leto, na katero se poročilo nanaša.

Besedilo

Besedilo mora biti slovnično pravilno, lektorirano in lahko berljivo. Prevod in povzetek v tujem jeziku morata biti slovnično in vsebinsko pravilna, s kratkimi in

jasnimi stavki. Besedilo mora biti razumljivo, pisano za bralca. Napisano mora biti objektivno in brez zavajajočih besednih zvez.

Spremna besedila

Spremna besedila morajo biti jasna, ker bralec iz njih razbere ključna sporočila in dobi prvi vtis o podjetju, njegovih ciljih in strategiji. Če spremna besedila niso dobro oblikovana in zanimiva, bodo za bralca suhoparna in nezanimiva.

Tipografija

Besedilo mora biti oblikovano tako, da bo bralec takoj razločil posamezna poglavja, opazil pomembnejše podatke in številke. Vsebina posameznih poglavij poročila bo razvidna z uporabo različnih tipov in velikosti pisav.

Fotografije in ilustracije

V ključno sporočilo podjetja lahko vključimo tudi fotografije in razna druga ponazorila, ki morajo izražati jedro sporočila. Z ustrezno porazdelitvijo slikovnega gradiva oblikujemo tudi boljši splošni vtis.

Grafi

Pri grafih so pomembni njihova preglednost, sporočilo in preprostost razbiranja podatkov. Opremljeni morajo biti z naslovi in besedili ter oblikovani v primernem programu.

Računovodske informacije

Pri računovodskih informacijah je pomembna tipografija. Ker gre za podatke z veliko številkami, jih bralec ne bo prebral, če bodo nepregledni. V začetku finančnih podatkov predstavimo bistvene elemente, kot so rast prodaje v letu letnega poročila, dobiček pred obdavčitvijo, čisti dobiček in dobiček na delnico. Podatki morajo biti primerljivi s preteklim letom.

Zanimivosti letnega poročila

Londonska borza je sestavila merila za presojo letnih poročil podjetij, ki kotirajo na borzi.

Pozitivne lastnosti letnega poročila so:

- privlačna, živahna in zanimiva predstavitev,
- objektivna razprava in ocena poslovanja, finančnega stanja in napovedi,
- jasen opis dejavnosti podjetja,
- pomembni podatki o upravi in njenem delovanju,
- učinkovito oblikovanje, ki finančne podatke podpira z grafi in diagrami,
- dober prikaz najpomembnejših podatkov za vsak del podjetja v povezavi s pripovednim besedilom,
- jasna preglednica s finančnimi podatki iz vsaj petih preteklih let,
- jasni podatki, pomembni za posamezne delničarje,
- uporaba pomembnejših kazalnikov, kot so ROE, kazalniki likvidnosti, ROI ipd.,
- dober prikaz upravljanja/vodenja podjetja.

Negativne lastnosti letnega poročila so:

- slaba berljivost zaradi majhnih črk ali uporabe barvnih črk,
- nezadovoljiva povezava med poročilom in finančnimi rezultati,
- pristranska izbira in pristranski prikaz ključnih podatkov z namenom olepšanja rezultatov,
- slabo označevanje posameznih delov besedila.

2.9 Koristi letnega poročila

V svetu in tudi pri nas se v zadnjem času vedno bolj uveljavlja letno poročilo, s katerim menedžment predstavi svoje delo lastnikom, delavcem in širši javnosti. Koristi letnega poročila delimo na zunanje in notranje.

Notranja korist je predvsem dobro obveščanje zaposlenih s strani uprave. Letno poročilo je pregledno, podaja potrebne podatke in daje občutek dobre informiranosti zaposlenih, s čimer vpliva na dobro motivacijo in klimo v podjetju. Poročilo v podjetju služi za prihodnje doseganje ciljev, izdelavo letnih načrtov poslovanja in analiz. Podjetje, ki se resno loti priprave letnega poročila, bo tudi hitro opazilo možnosti za zniževanje stroškov izdelave poročila.

Zunanje koristi pridobi podjetje tako, da se predstavi vsem interesnim skupinam. Z urejeno in skladno zunanjo podobo letnega poročila bo najprej naredilo dober prvi vtis, z dobrimi podatki pa bo bralca pritegnilo. Lastnike predvsem zanimajo podatek

dobička na delnico, dividende na delnico, spremembe lastniškega kapitala, možne dokapitalizacije, skratka vse, kar zadeva premoženjsko stanje podjetja.

S poročilom se podjetje predstavi potencialnim vlagateljem in organiziranemu trgu. Dobavitelji in kupci lahko predvidevajo nadaljnji razvoj in strategijo podjetja ter se, če so pomemben udeleženec, sami delno prilagajajo ponudbi in potrebam. Javnost in lokalna skupnost kot interesno skupino zanimata okoljevarstvena ozaveščenost in socialno stanje v okolju.

Letno poročilo služi podjetju kot dobra osnova za naslednje leto, in sicer za pripravo načrtov in pogojev za doseganje teh ciljev.

3 SESTAVINE LETNEGA POROČILA

Letno poročilo je javni dokument, ki je na voljo vsakemu, zato ga je treba pripraviti odgovorno in pravočasno. Predstavlja komunikacijo podjetja z uporabniki in javnostjo.

Pripravo zasnove letnega poročila je treba začeti že v jesenskih mesecih. Pri letnih poročilih je mogoče opaziti dve skrajnosti: nekatera podjetja razkrivajo preveč, druga so s podatki preskopa. Uporabnik s takšnimi poročili ne bo zadovoljen, saj pričakuje pomembne podatke in ne želi izgubljati časa s podatki o nepomembnih zadevah. Zato projektni tim zasnuje letno poročilo z začrtanimi strateškimi usmeritvami glede komuniciranja, poznati pa mora tudi informacijske potrebe uporabnikov (IKS 2004, 128–129).

Letno poročilo je sestavljeno iz treh delov:

- uvodni del,
- splošni del,
- obvezni del.

3.1 Uvod

V uvodnem delu poročila podjetje kratko prikaže uspešnost poslovanja, kar pripravi uprava. Bralcu je treba ponuditi nekatere izbrane podatke in dejstva.

Uvodni del poročila vsebuje:

- kratek povzetek s finančnimi in drugimi poudarki, ki so bili pomembni za podjetje,
- kratko uvodno predstavitev podjetja,
- kazalo,
- poročilo predsednika uprave in poročilo predsednika nadzornega sveta.

Kratek povzetek je oblikovan z grafikoni in tabelami, v katerih so finančni in drugi podatki. V grafih je prikazana prodaja po letih, kapital v tolarjih in tudi knjigovodska vrednost delnice. V tabelah so finančni podatki o dobičku, dobičku pred davki, realizacija na zaposlenega ipd.

Kratka uvodna predstavitev oriše podjetje, usmeritve, ugotavljanje vrednosti naložb, število delnic, rast in razvoj.

Poročilo predsednika uprave osvetli sedanje poslovanje podjetja. Naslovljeno je na bralce kot **pismo delničarjem**.

3.2 Splošni del

Splošni del imenujemo tudi mehki del, saj lahko pri tem podjetje pokaže svojo ustvarjalnost pri snovanju poročila. Oblikuje ga podjetje samo. Sestavin tega dela ne predpisujejo nobeni standardi ali predpisi, obstajajo pa splošne smernice, ki priporočajo, kaj je dobro zajeti. V svetovni bazi letnih poročil priporočajo naslednje tipične sestavine splošnega dela (The Annual Reports Library 2004):

- Prodaja in marketing. Napiše ga največkrat oddelek marketinga in prodaje. Vključuje prodajne programe, časovna obdobja in trge. Navedeni so najbolj prodajani učinki, največji trgi podjetja in obdobje največje prodaje.
- Desetletni pregled finančnih podatkov. Pripravi ga finančna služba. Prikaže večletno gibanje dobička in poslovnega prihodka. Iz tega sta razvidna poslovanje podjetja in njegova rast ali nazadovanje.
- Analiza upravljanja. Vsebuje krivuljo ključnih podatkov za obdobje dveh let. Predstavi ga uprava. Rezultati so prikazani z indeksi in odstotki. V tem delu lahko uprava predstavi tudi nove izdelke, inovacije, razčleni rezultate raziskav in razvoja ter naložb.
- Poročilo o kapitalu
- Segmentni podatki. Za njih se odločimo, če izguba, dobiček iz poslovanja ali sredstva posamezne kategorije presegajo deset odstotkov vseh čistih prihodkov ali prodaje.
- Seznam podružnic z naslovi in organizacijska struktura, struktura blagovnih znamk, distribucijska mreža
- Seznam direktorjev vseh pisarn
- Tržna cena delnice in tržna kapitalizacija

Da bi splošne finančne podatke predstavili manj suhoparno, vključimo slike, fotografije zaposlenih, nagrade, priznanja, ključne projekte in ugodnosti.

3.3 Obvezni del

Osrednji del poročila je popolno bilančno poročilo z vsemi izkazi in kazalniki. Določajo ga zakoni, standardi, smernice in razna pravila. Podjetje predstavi podatke zgoščeno, brez grafičnih in likovnih predstavitev.

Obvezne sestavine so:

- računovodski izkazi s pojasnili,
- poslovno poročilo,
- revizorsko poročilo.

Zakonski okvir za sestavo letnega poročila v Sloveniji je sedmo poglavje ZGD, ki med drugim pravi, da mora podjetje sestaviti in izdelati letno poročilo v skladu s Slovenskimi računovodskimi standardi in Mednarodnimi računovodskimi standardi. Upoštevati mora računovodske predpostavke neomejenega delovanja, doslednosti in evidentiranja sprememb.

SRS temeljijo na MRS, upoštevati pa morajo tudi četrto in sedmo smernico Evropske unije. Če podjetje ne najde rešitev v SRS, se mora smiselno navezovati na MRS in smernice EU (Horvat 2000, 90).

Razkritja, ki jih zahtevajo MRS, so dosti obširnejša, zato mora računovodska stroka sprejeti stališče, katera razkritja podatkov so podjetja dolžna vključiti v svoja letna poročila oziroma ali naj upoštevajo tudi zahteve MRS (Vežjak 1998, 108).

V obvezni del letnega poročila lahko podjetje za prikaz računovodskih podatkov vključi tudi kazalnike poslovanja.

4 ANALIZA LETNEGA POROČILA

Analiza poslovanja je presojanje uspešnosti poslovanja in iskanje možnosti izboljšav. Menedžment jo uporablja kot orodje pri sprejemanju poslovnih odločitev.

4.1 Pojem in namen analiziranja

Beseda analiza izhaja iz grške besede »analysis«, ki pomeni razčlenjevati celoto na njene sestavne dele do elementov, ki niso več deljivi.

Z razčlenjevanjem poslovanja želimo v analizi podjetja najprej prikazati njegovo kvalitativno sestavo in strukturo ter poiskati vzroke za stanje v podjetju.

Po vsaki analizi se izdelata sinteza – povzetek. V sintezi oblikujem strnjene sklepe o poslovanju in o dejavnostih, ki jih je zato treba izvesti. V sintezi razne poslovne funkcije ali dejavnosti izločimo, strnemo ali osamimo.

Računovodska analiza presoja predračunane in uresničene spremembe in stanja gospodarskih kategorij ter razčleni odmike, ki izhajajo iz zelenega do dejanskega stanja (Melavc, Milost 2003, 31).

Analiziranje računovodskih izkazov ima predvsem ekonomski namen, saj omogoča odkrivanje problemov ter prispevanje k zmanjševanju potroškov in povečevanju učinkov. Analize se praviloma izvajajo za individualne potrebe in jih ni mogoče izdelovati »na zalogo«. Izdelata se le tedaj, ko je treba preučiti kak proces ali stanje, ki sta potrebna za kakovostnejše odločanje (Koletnik 1997, 29).

Namen analize je pripraviti podatke tako, da bodo služili svojemu namenu. Predstavljajo informacije poslovodstvu, ki se na osnovi teh odloča o nadaljnjih poslovnih potezah, da lahko uresničuje zastavljene cilje in strategije.

4.2 Pogoji za analiziranje

Podjetje izdelata kakovostno in popolno analizo, ko ima za to sestavine in izpolnjene pogoje. To so:

- poznavanje potreb nosilcev odločanja,
- razpolaganje s kakovostnimi vhodnimi podatki,
- sodelavci s svojim znanjem in delovni pripomočki,
- analitiki morajo obvladati svoje delo in poznati analitske postopke, s katerimi bodo podatke oblikovali v rezultate analiz.

Pri izdelavi analize moramo najprej poznati **potrebe** uporabnikov, saj bo analiza le tako dosegla svoj namen.

Kakovostno presojo podjetje doseže, če razpolaga s kakovostnimi **vhodnimi podatki**. Podatki, ki jih analitik pridobi, morajo biti pravilni, verodostojni in primerljivi za posamezna ali skupna obdobja.

Delovna sredstva in potrošni material morajo biti uporabljeni gospodarno in ne smejo preseči analitskih koristi. **Storitve drugih udeležencev** so predvsem na področju računalniške podpore, ki z različnimi programi in modeli olajša delovne postopke. Analitiki torej morajo poznati **analitske postopke in metode**, s katerimi preoblikujejo izvirne in izvedene podatke v analitska poročila. Med te sodijo najbolj uporabljene statistične in matematične metode:

- klasični postopki analiziranja (razčlenjevanje, primerjanje, izločevanje, osamljenje),
- statistične metode (frekvenčne distribucije, ugotavljanje koncentracije pojava, kvantili, srednje vrednosti, postopki dinamike pojavov in vzorčenje),
- matematične metode (odstotni in obrestni račun, ugotavljanje sedanje vrednosti in elastičnosti, metode operacijskega raziskovanja idr.).

4.3 Vloga kazalnikov pri analiziranju

Kazalniki finančne uspešnosti kažejo, ali strategija, njeno uveljavljanje in izvajanje v podjetju prispevajo h končnemu izboljšanju. Finančni cilji so navadno povezani z donosnostjo, prihodki iz poslovanja, dobičkonosnostjo sredstev ali ekonomsko dodano vrednostjo (Kaplan, Norton 2000, 37).

V praksi so prevladujoče orodje presoje. Lahko so absolutna in relativna števila. Absolutna števila predstavljajo poslovni izid, povprečne zaloge, terjatve, ceno, sestavo sredstev in drugo. Relativna števila pa so strukturna števila – odstotki, koeficienti in indeksi. Z njimi je mogoče prikazati zapletene procese in postopke na dokaj preprost in razumljiv način. S tem omogočimo hiter in obsežen pregled.

Med najpogosteje uporabljene kazalnike, ki se danes uporabljajo v podjetjih, so naslednji (Biloslavo 1999, 116–119):

- kazalniki stanja financiranja,
- kazalniki stanja investiranja,
- kazalniki vodoravnega finančnega ustroja (kazalniki likvidnosti),
- temeljni kazalniki obračanja,
- temeljni kazalniki gospodarnosti,
- temeljni kazalniki donosnosti.

4.3.1 Kazalniki stanja financiranja

Temeljni kazalniki stanja financiranja prikažejo razmerje na pasivni strani bilance stanja med obveznostmi do virov sredstev. Z njimi ugotavljamo strukturo financiranja sredstev. Prikažejo razmerje med tujimi in lastnimi viri – neodvisnost podjetja.

4.3.2 Temeljni kazalniki stanja investiranja (naložbenja)

Temeljni kazalniki stanja investiranja prikažejo razmerje na aktivni strani bilance med sredstvi. Z njimi ugotavljamo strukturo stalnih sredstev, gibljivih sredstev in stopnjo investiranja.

4.3.3 Temeljni kazalniki vodoravnega finančnega ustroja (kazalniki likvidnosti)

Temeljni kazalniki likvidnosti prikažejo razmerje med posameznimi postavkami aktivne strani (sredstva) in pasivne strani (obveznosti). Dobljene vrednosti kažejo stanje plačilne sposobnosti in likvidnosti podjetja.

4.3.4 Temeljni kazalniki obračanja

Temeljni kazalniki obračanja prikažejo hitrost obračanja posameznih postavk aktivne strani v primerjavi s posameznimi kategorijami bilance uspeha. Prikazujejo hitrost obračanja sredstev iz nedenarne oblike v denarno. Čim višji je koeficient, tem hitreje je obračanje posameznih vrst sredstev in s tem višji dobiček.

4.3.5 Temeljni kazalniki gospodarnosti

S temeljnimi kazalniki gospodarnosti merimo učinkovitost poslovanja, izraženega s poslovnim izidom. S kazalniki je mogoče ugotoviti, kakšen poslovni izid lahko ustvarimo z razpoložljivimi sredstvi.

4.3.6 Temeljni kazalniki donosnosti (dobičkonosnosti)

Temeljni kazalniki donosnosti povedo, koliko denarnih enot je ustvarila ena enota kapitala, vloženega v podjetje. Na osnovi teh kazalnikov se bodoči vlagatelji odločajo za nove naložbe v podjetje.

4.4 Sistem povezanih kazalnikov (Du Pont)

Kazalnike je mogoče povezati v sistem. V sistemu medsebojno povezanih kazalnikov posamezen kazalnik pojasnujemo z zmnožkom, razliko ali seštevkom posameznih kazalnikov. Vsi kazalniki morajo imeti določen pomen in njihovo medsebojno povezovanje. Uporabno vrednost dobijo takrat, ko jih oblikujemo za znanega naročnika, za potrebe podjetja in uprave. Povezujemo jih v skupine in podskupine.

Eden najstarejših povezanih kazalnikov je Du Pontov sistem kazalnikov, ki se uporablja že od leta 1919 naprej. Gre za zbirko kazalnikov, ki so smiselno povezani v

piramidno obliko. Izhodiščna kazalnika sta ROI (*Return on Investments*) in ROE (*Return on Equity*). ROI izraža donosnost vseh sredstev, ROE pa donosnost kapitala.

Du Pontov sistem povezanih kazalnikov ima osnovo v donosnosti kapitala, uporablja se na ravni celotne družbe ali njenih posameznih enot.

Za doseganje cilja pri uporabi Du Pontovega sistema so pomembni trije ključni elementi (Biloslavo 1999, 120):

- hitrost obračanja sredstev,
- čista donosnost prihodkov,
- struktura financiranja.

Kazalniki obračanja so za financiranje zelo pomembni. Kažejo, kako dolgo moramo financirati posamezne premoženjske postavke in s čim jih lahko financiramo (na primer s kratkoročnimi obveznostmi).

Kazalniki donosnosti povedo, kako gospodarno smo poslovali v nekem obdobju. Izračunavamo jih na osnovi podatkov, ki so razvidni iz izkaza poslovnega izida.

Struktura financiranja kaže razmerje med kapitalom in sredstvi. Du Pontov sistem je ugotovil, da manjši del kapitala v financiranju sredstev podjetja ob nespremenjenih pogojih pomeni višjo donosnost vloženega kapitala.

Du Pontov sistem povezanih kazalnikov omogoča, gledano s finančnega vidika, preglednost vseh pomembnih kategorij poslovanja podjetja. Z Du Pontovimi kazalniki družba hitreje najde način, kako uresničiti cilje lastnikov in kako biti boljši od konkurence.

4.5 Ekonomska dodana vrednost (EVA)

Koncept EVA (*Economic Added Value*) skuša približati tradicionalno računovodsko merjenje poslovnega uspeha, ki med žrtvami upošteva le ceno tujih virov financiranja, ekonomskemu poslovnemu izidu, ki upošteva, da imajo tudi lastniški viri financiranja svojo ceno, povezano z oportunitetnimi stroški.

Poimenovanje EVA za merilo uspešnosti podjetja ali njegovih delov z vidika njegovih lastnikov je prvi uporabil Bennett Stewart iz ZDA, svetovalna družba Stern Stewart & Co pa je ime EVA tudi zaščitila.

Izračun EVA predstavlja razliko med poslovnim izidom iz poslovanja podjetja po obdavčitvi in kalkulatивно zahtevanim donosom za poslovanje podjetja zagotavljenih virov financiranja podjetja, pri čemer opazovani viri financiranja predstavljajo lastniške in obrestovane dolžniške vire, cena teh virov pa je njihova tehtana aritmetična sredica (WACC) (Korošec 2000, 104).

Pozitiven rezultat EVA v določenem obdobju pove, da je podjetju uspelo zagotoviti povečanje vrednosti podjetja za njegove lastnike nad njihovimi najnižjimi

pričakovanji, negativen rezultat EVA pa pomeni, da so substanco podjetja zmanjšali, četudi so ustvarili in lastnikom razdelili dobiček (Korošec 2000, 103).

Uvajanje EVA je smiselno le v tistih podjetjih, kjer je izražen dolgoročni interes lastnikov za povečanje vrednosti podjetja.

5 ANALIZA PODJETJA IMPOL, D. D., SLOVENSKA BISTRICA

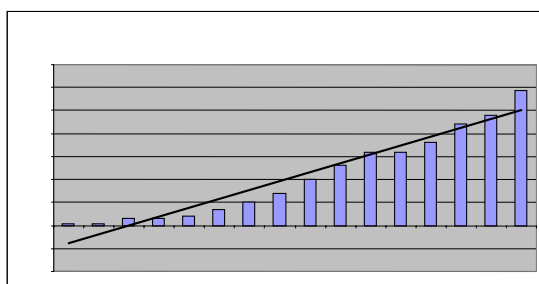
V aplikativnem delu diplomske naloge bom izvedla analizo izkaza poslovnega izida in bilanco stanja podjetja Impol, d. d., za leti 2004 in 2003.

Analizo bom izvedla s kazalniki, saj so ti merilo uspešnosti poslovanja podjetja.

5.1 Predstavitev podjetja

Impol, d. d., Slovenska Bistrica deluje že 179 let, vse od leta 1825 naprej. Aluminij predelujejo od leta 1950, ko je bila celotna svetovna letna proizvodnja komaj dober milijon ton, danes pa znaša že okrog 30 milijonov ton.

Slika 5.1 Proizvodnja aluminija v milijonih ton na leto

V svetovni predelavi izdelanega primarnega aluminija je Impol povečal svoj delež na približno štiri promile, leto pred tem je njegov delež zajemal približno tri promile. Tudi drugi v proizvodni proces vključujejo zmeraj več starega aluminija, to je v predhodnih letih izdelan in uporabljen aluminij, ki po izločitvi iz uporabe pride v predelavo kot sekundarni aluminij.

Impol, d. d., Slovenska Bistrica ima sedež na Partizanski cesti 38, Slovenska Bistrica. Družba je v sodni register Okrožnega sodišča v Mariboru vpisana z dnem 19. 5. 1997 kot delniška družba. Šifra dejavnosti družbe po standardni klasifikaciji je 28.400 – kovanje, stiskanje, vtiskovanje in valjanje kovin, prašna metalurgija.

Impol je organiziran kot koncern, ki vključuje rezultate vseh odvisnih družb v poslovne izkaze v skladu s Slovenskimi računovodskimi standardi po kapitalski metodi, zato njegovi poslovni izkazi prikazujejo poslovanje celotne skupine.

Tabela 5.1 Povezane in pridružene družbe

Družba	Delež
Impol Seval, a. d., Srbija	70,0 %
Stampal SB, d. o. o.	100,0 %
IAC, New York	90,0 %
Impol – Stanovanja	100,0 %
Štatenberg, d. o. o.	99,6 %
Unidel, d. o. o.	72,6 %
Impol – Montal, d. o. o.	100,0 %
Simfin, d. o. o.	49,5 %
Impol Kadring, d. o. o.	49,0 %
Alcad, d. o. o.	32,0 %

V tujini delujeta dve povezani družbi: Impol Seval, Sevojno, Srbija in Črna gora, ki ima v stoodstotni lasti še štiri družbe, in IAC New York, ZDA.

5.1.1 Zgodovina podjetja

Podjetje je bilo ustanovljeno leta 1825. Začetna dejavnost je bila proizvodnja kovanih bakrenih izdelkov, nato se je program širil na izdelke in polizdelke iz bakra, medenine in brona. Popolnemu zastoju med prvo svetovno vojno je sledilo ponovno širjenje dejavnosti. Po letu 1960 se je zaradi vse večje porabe aluminija in zaradi ocen o njegovem razvoju in perspektivi začela postopna preusmeritev proizvodnje bakra v predelavo aluminija. K preusmeritvi dejavnosti je pripomogla tudi gradnja tovarne aluminija v Kidričevem.

Leta 1976 se je podjetje Impol združilo s Tovarno aluminija v Kidričevem v UNIAL, kar je prineslo pozitivne rezultate.

Po letu 1991 so prestrukturirali izdelke v valjarništvu; podjetje je postalo skoraj 80-odstotni izvoznik. Leta 1992 so pridobili standard ISO 9001.

Po letu 1999 so začeli uvajati okoljevarstvene standarde in za sistem varovanja okolja pridobili certifikat ISO 14001.

V letu 2002 se je podjetje Impol znašlo v izrazito nemirnih razmerah; nastopilo je obdobje recesije. Nekatero dejavnike je podjetje sprožilo samo, večino pa zunanje razmere in dogajanje v svetovnem gospodarstvu. V tem letu je podjetje investiralo v srbski Seval, a. d., in postalo njegov 70-odstotni lastnik.

Tržne možnosti Impola so se ohranjale z diverzifikacijo zahtevnejših valjarniških in stiskalniških programov. Leta 2003 je podjetje prestrukturiralo program valjarnišтва v višini 48 milijonov evrov.

V letu 2003 je bil tudi nominirano v ožji krog za priznanje Republike Slovenije za poslovno odličnost. Pri evropskem patentnem uradu je zaščitilo novo zlitino z izjemnimi lastnostmi D90.

Izvedli so vse potrebne dejavnosti za pridobitev standarda kakovosti za avtomobilsko industrijo ISO TS 16964 kot nadgradnjo standarda ISO 9001:2000.

Leta 2004 je bil Impol, d. d., šesti največji izvoznik v države Evropske unije. Tudi tega leta je bil nominiran med tri finaliste za priznanje Republike Slovenije za poslovno odličnost.

5.1.2 Perspektive podjetja

Poslanstvo podjetja je predelava lahkih kovin v razmerju cena : kakovost.

Temeljne vrednote so prilagodljivost, zanesljivost, hitrost, stalno izobraževanje, inventivnost zaposlenih, kakovost in varovanje okolja ter zdravja zaposlenih.

Cilji in usmeritve so predvsem povečevanje količinskega obsega proizvodnje s tržnimi in surovinskimi možnostmi. Prilagajajo tudi celotno notranjo organiziranost. V skladu z izvajanjem dolgoročne strategije bodo v letu 2005 izvedli naslednje ukrepe:

- večja usmeritev v avtomobilsko in podobno zahtevno proizvodnjo,
- prestrukturiranje proizvodnega programa za povečevanje proizvodnje izdelkov z višjo dodano vrednostjo,
- zadovoljevanje manjših kupcev, ki za velike dobavitelje niso zanimivi,
- gradnja logističnega centra,
- gojitev lastne blagovne znamke Impol,
- razvoj predelave aluminija in njegovih zlitin ter študijsko obdelovanje drugih lahkih kovin ,
- prizadevanje za višjo stopnjo predelave,
- vključevanje zunanjih partnerjev za zagotavljanje finančnih virov za financiranje strateških dejavnosti,
- nabava od 15 do 20 odstotkov odpadnega aluminija,
- povečevanje števila izdelkov, prodanih pod lastno blagovno znamko.

5.2 Analiza bilance stanja podjetja Impol, d. d.

V tem razdelku bom prikazala analizo bilance stanja podjetja Impol, d. d., v letih 2003 in 2004. Prikazala bom razliko med lastniško in dolžniško strukturo obveznosti do virov sredstev ter razliko v vrednosti sredstev v dveh zaporednih letih.

5.2.1 Analiza sredstev

V nadaljevanju je prikazana bilanca stanja – aktivna stran.

Tabela 5.2 Obseg in struktura sredstev v podjetju Impol, d. d., na dneva 31. 12. 2003 in 31. 12. 2004

	2003	2004	Sprememba v %
A) Stalna sredstva	30.449.462	34.283.988	12,5
I. Neopredmetena dolgoročna sredstva	277.124	227.664	
II. Opredmetena osnovna sredstva	27.282.532	30.389.899	11,38
III. Dolgoročne finančne naložbe	2.889.806	3.666.425	12,7
B) Gibljava sredstva	21.435.764	23.243.477	8,43
I. Zaloge	7.352.854	10.359.070	40,88
II. Poslovne terjatve	12.883.949	11.903.232	-7,6
a) dolgoročne poslovne terjatve	1.770.890	715.651	-59,6
b) kratkoročne poslovne terjatve	11.113.059	11.187.581	
III. Kratkoročne finančne naložbe	775.636	256.811	-66,9
IV. Dobroimetja pri bankah, čeki, gotovina	423.325	724.364	71,11
C) Aktivne časovne razmejitev	155.201	77.923	-49,8
SREDSTVA	52.040.427	57.605.388	10,69
Zunajbilančna sredstva	25.677.582	21.574.705	-15,97

Iz Tabele 5.2 so razvidna zvečanja oz. zmanjšanja v posameznih postavkah sredstev.

Stalna sredstva so se povečala za 12,59 %, kar pomeni, da so bile v letu 2004 večje naložbe, in sicer v redni proizvodni proces posodobitve valjarništv.

Dolgoročne finančne naložbe so se zvišale za 26,89 %, to je izvedena druga faza naložb v Impol Seval, SČG.

Zaloge so se povečale za 40,88 %, vendar se je tudi količina predelanega in prodanega aluminija prvič povzpela preko 122.000 ton, v letu 2003 je bilo preseženih sto tisoč ton.

Opazno so se zmanjšale dolgoročne poslovne terjatve in kratkoročne finančne naložbe zaradi spremenjene politike financiranja, aktivne časovne razmejitev pa zaradi prenosa razmejitev med stroške.

5.2.2 Analiza obveznosti do virov sredstev

Za analizo obveznosti do virov sredstev je prikazana bilanca stanja – pasivna stran.

Tabela 5.3 Obseg in struktura obveznosti do virov sredstev v podjetju Impol, d. d., na dneva 31. 12. 2003 in 31. 12. 2004 v 1000 tolarjev

	2003	2004	Sprememba v %
A) KAPITAL	20.051.828	20.155.773	0,05
I. Vpoklicani kapital	4.063.000	4.063.000	0
II. Kapitalske rezerve	0	0	
III. Rezerve iz dobička	6.137.305	6.950.083	13,24
IV. Preneseni dobiček/izguba	2.181.267	1.827.388	-16,23
V. Čisti dobiček poslovnega leta	585.916	226.862	-61,28
VI. Prevrednotovalni popravek sestavin lastnega kapitala	7.084.340	7.088.440	0
B) REZERVACIJE	0	0	0
C) FINANČNE IN POSLOVNE OBVEZNOSTI	31.762.063	37.368.077	17,65
a) Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti	8.973.904	8.365.370	-6,77
b) Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti	22.788.159	29.002.707	27,27
D) PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	226.536	81.538	
OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	52.040.427	57.605.388	10,69
Zunajbilančne obveznosti	25.677.582	21.574.705	-15,97

Vir: Bilanca stanja podjetja Impol, d. d., za leti 2003 in 2004.

Iz Tabele 5.3 je razvidno, da večji del obveznosti do virov sredstev predstavljajo finančne in poslovne obveznosti, ki so se od leta 2003 do leta 2004 povečale za 17,65 %.

Največje odstopanje je pri kratkoročnih finančnih in poslovnih obveznostih, kjer so se najbolj povečale kratkoročne finančne obveznosti do bank za kratkoročno financiranje obratnih sredstev.

Rezerve iz dobička so se povečale za 13,24 %, ker podjetje vsako leto nameni približno 300 milijonov tolarjev za izplačilo dividend.

Zunajbilančne obveznosti in sredstva so se zmanjšale za 15,97 % z naslova znižanja odprtih akreditivov za investicije v posodabljanje programa valjarništva in zmanjšanja vrednosti hipotek za prejete dolgoročne in kratkoročne kredite.

V strukturi obveznosti do virov sredstev predstavlja leta 2004 lastniški kapital 34,98 %, v letu 2003 pa 38,53 %, tj. zmanjšanje lastniških virov sredstev na račun dolžniških za 3,55 %. To je za podjetje ugodnost z davčnega vidika, saj so stroški financiranja v celoti davčno priznana odbitna postavka, kar za podjetje predstavlja

ugodnost s strani davčnega obračuna, ker se zmanjšuje osnova za davek od dohodka pravnih oseb.

5.3 Analiza izkaza poslovnega izida

Uspešnost poslovanja je prikazana z izkazom poslovnega izida.

Tabela 5.4 Rezultati podjetja Impol, d. d., na dneva 31. 1. 2003 in 31. 12. 2004 v 1000 tolarjih

	2003	2004	%
1. Čisti prihodki od prodaje	56.296.923	62.500.112	11,01
a) od prodaje proizvodov	44.005.920	50.276.900	14,25
na domačem trgu	6.673.467	6.863.496	
na tujem trgu	37.332.453	43.413.404	11,63
b) od prodaje storitev	526.363	725.379	
c) od prodaje blaga in materiala	11.764.640	11.497.833	
2. Sprememba vrednosti zalog	669.567	1.814.677	
BRUTO KOSMATI DONOS IZ POSLOVANJA	57.353.292	64.670.496	12,75
3. Stroški blaga, materiala in storitev	48.201.438	56.039.045	16,26
od tega: stroški porabljenega materiala	33.215.327	41.041.826	23,56
4. Stroški dela	4.330.113	5.006.640	15,61
5. Odpisi vrednosti	1.614.894	2.350.238	45,51
6. Drugi poslovni odhodki	285.904	116.676	
SKUPAJ STROŠKI IN ODHODKI POSLOVANJA	54.432.323	63.512.599	16,68
DOBIČEK IZ POSLOVANJA	2.920.969	1.157.897	-60,35
SKUPAJ FINANČNI PRIHODKI	1.157.981	1.869.814	
SKUPAJ FINANČNI ODHODKI	3.322.137	2.586.123	-22,15
7.za odpise finančnih naložb	659.586	21.240	
8.za obresti in iz drugih obveznosti	2.662.551	2.564.883	
ČISTI POSLOVNI IZID IZ REDNEGA POSLOVANJA PRED OBDAVČITVIJO	1.156.813	441.588	-61,82
9. Izredni prihodki	53.124	16.117	
10. Izredni odhodki	12.237	3.980	
11. Poslovni izid zunaj rednega delovanja	40.887	12.137	
ČISTI POSLOVNI IZID OBRAČUNSKEGA OBDOBJA	1.171.833	453.725	-61,28

Vir: Izkaz poslovnega izida podjetja Impol, d. d., za leti 2003 in 2004.

Iz Tabele 5.4 so razvidni finančni rezultati podjetja Impol, d. d. Prihodki so se v primerjavi s predhodnim letom povečali za 11,01 %. Predstavljajo vse prihodke,

zmanjšane za popuste in rabate ter razliko vrnjenega blaga. Prihodki za domači in tuji trg se evidentirajo ločeno. Izkazan je porast na tujih trgih, predvsem v EU, in sicer skupno povečanje za 11,63 %.

Bruto kosmati dobiček je bil zaradi večje prodaje na tujem trgu in delno zaradi spremenjene vrednosti zalog.

Stroški in odhodki poslovanja so se povečali za 16,68 %, predvsem zaradi 23,56-odstotnega zvišanja stroškov porabljenega materiala, opaznega zvišanja stroškov dela za 15,61 % in višjega odpisa vrednosti na račun amortizacije. Nove naložbe so vplivale na povečanje stroškov prek prenašanja vrednosti osnovnih sredstev z amortizacijo v stroške poslovanja.

Dobiček iz poslovanja je nižji kot v letu 2003, in sicer za 60,35 %, vendar je treba upoštevati zagon novih naložb in spremembe cen vhodnih surovin na svetovnem trgu, saj podjetje Impol, d. d., večino surovin pridobiva iz tujine.

Finančni prihodki so nekoliko višji kot leta 2003, razlike so predvsem v nihanjih tečajev. Z inovativno finančno politiko je podjetje dosegalo višje pozitivne tečajne razlike in zmanjšalo tveganja pri negativnih tečajnih razlikah.

Finančni odhodki so se znižali, kljub temu da v izkazu niso tako pomembni. Glede na kapitalsko strukturo in vire financiranja je podjetje pri odhodkih obresti veliko pozornosti namenilo znižanju odhodkov, predvsem obresti. Čeprav so se obveznosti do bank z naslova kratkoročnih kreditov povečale, je podjetje doseglo manjše stroške financiranja, predvsem zaradi doseganja nižjih obrestnih mer pri svojih poslovnih bankah.

Čisti poslovni izid v letu 2004 je v primerjavi s predhodnim letom nižji za 61,28 %, vendar je treba upoštevati še druge dejavnike, ki vplivajo na poslovanje.

Podjetje je z naložbami v višini 6,2 milijarde tolarjev doseglo, da se vztrajno prebija v vrh proizvajalcev primarnega aluminija.

5.4 Računovodski kazalniki podjetja Impol, d. d.

Računovodski kazalniki omogočajo presojo gospodarskega položaja podjetja, njegove učinkovitosti, likvidnosti, uspešnosti ter premoženjske in finančne trdnosti.

Kazalnike sem izračunala iz predstavljenih podatkov podjetja Impol, d. d.

5.4.1 Kazalniki stanja financiranja

$$1. \text{ Delež lastniškosti financiranja} = \frac{\text{kapital}}{\text{obveznosti do virov sredstev}}$$

$$2004: 20.155.773/57.605.388 = 0,35$$

$$2003: 20.051.828/52.040.427 = 0,38$$

Kazalnik prikazuje delež kapitala v virih sredstev. V primerjavi z letom 2003 je leta 2004 delež lastnega financiranja zdrsnil za 7,8 %. Čim večja je vrednost, tem večji je delež kapitala in nasprotno. Kazalnik se pogosto obravnava kot merilo finančne varnosti. Banke pri svojih komitentih želijo tudi do 50 % deleža kapitala v obveznostih do virov sredstev. V Impolu je stopnja finančne zanesljivosti visoka glede na dejstvo, da je podjetje kapitalsko intenzivno.

$$2. \text{ Delež dolžniškosti financiranja} = \frac{\text{dolgovi}}{\text{obveznosti do virov sredstev}}$$

$$2004: 37.368.077/57.605.388 = \mathbf{0,65}$$

$$2003: 31.762.063/52.040.427 = \mathbf{0,61}$$

Kazalnik prikazuje delež finančnih in poslovnih obveznosti do celotnih obveznosti do virov sredstev. Glede na predhodno leto se je dolžniškost leta 2004 povečala za 6,5 %. Višji kot je kazalnik, težje je podjetju v slabših razmerah poslovanja odplačevati dolgove. Kazalnik prikazuje finančno odvisnost od zunanjih virov financiranja.

Podjetje Impol, d. d., je leta 2004 investiralo v nove proizvodne procese in se s tem dodatno zadolžilo. Lastniki so z dodatnim zadolževanjem izpeljali financiranje naložbe z vednostjo, da so bo donosnost na kapital zmanjševala. Če so obresti na posojila nižje, kot je zahtevana donosnost kapitala, se je podjetju splačalo povečati zadolženost, saj je tudi v njihovih usmeritvah zapisano, da inovirajo financiranje.

5.4.2 Kazalniki stanja investiranja

$$\text{Delež stalnih sredstev} = \frac{\text{stalna sredstva}}{\text{sredstva}}$$

$$2004: 34.283.988/57.605.388 = \mathbf{0,59}$$

$$2003: 30.449.462/52.040.427 = \mathbf{0,58}$$

Delež stalnih sredstev v vseh sredstvih je dokaj velik. V primerjavi s predhodnim letom se je delež stalnih sredstev leta 2004 povečal za 1,72 %. V kapitalsko intenzivnih panogah je praviloma višji kakor v delovno intenzivnih. V primerjavi s predhodnim letom je višji, kar je posledica vlaganja v nove proizvodne linije.

Višina kazalnika je odvisna tudi od stopnje amortiziranja. Podjetje ne uporablja pospešene stopnje amortizacije, ampak enakomerno, zato se tudi kazalnik ne

zmanjšuje; to se podjetju ne splača niti z davčnega vidika, saj pospešena amortizacija ni v celoti davčno priznana.

5.4.3 Kazalnik vodoravnega finančnega ustroja

Dolgoročno financiranje stalnih sredstev =

$$\frac{\text{kapital} + \text{dolgoročne rezervacije} + \text{dolgoročni dolgovi}}{\text{stalna sredstva}}$$

2004: $20.155.773 + 8.365.370 / 34.283.988 = 0,83$

2003: $20.051.828 + 8.973.904 / 30.449.462 = 0,95$

Ta kazalnik imenujemo tudi **zlato bilančno pravilo**, kar pomeni, da se morajo dolgoročne naložbe financirati z dolgoročnimi viri, kratkoročne naložbe, torej gibljiva sredstva, pa s kratkoročnimi viri. Financiranje dolgoročnih naložb z dolgoročnimi viri se je v družbi zmanjšalo za 12,6 %, kar pomeni, da se je del dolgoročnih naložb začel financirati s kratkoročnimi viri financiranja. Če so ti bili prejeti pod ugodnimi pogoji financiranja, to nima velikega vpliva na odhodke poslovanja. Vrednost kazalnika je odvisna od panoge, v katero podjetje spada. Kapitalsko intenzivne panoge imajo večji del stalnih sredstev, delovno intenzivne pa praviloma manjšega.

2. Kratkoročni koeficient = $\frac{\text{gibljiva sredstva}}{\text{kratkoročne obveznosti}}$

2004: $23.243.477 / 29.002.707 = 0,80$

2003: $21.435.764 / 22.788.159 = 0,94$

Kratkoročni koeficient izraža razmerje med kratkoročnimi sredstvi in kratkoročnimi obveznostmi. V primerjavi z letom 2003 se je kratkoročni koeficient v letu 2004 zmanjšal za 14,8 %. Zanj velja enako kot za dolgoročni koeficient, in sicer, da se kratkoročna sredstva pokrivajo s kratkoročnimi obveznostmi.

Podjetju Impol, d. d., s pravilno zastavljeno politiko financiranja to uspeva. Toda pri gibljivih sredstvih je treba poznati posamezne kategorije. Podjetje, ki ima večji delež denarnih sredstev, je bolj likvidno kakor podjetje, ki ima večji del zalog. Za obračanje v denarna sredstva potrebujejo zaloge več časa kot sama dobroimetja na računu.

3. Pospešeni koeficient =

$$\frac{\text{denarna sredstva + kratkoročne terjatve + kratkoročne finančne naložbe}}{\text{kratkoročni dolgovi}}$$

$$\mathbf{2004: 724.364 + 11.187.581 + 256.811/29.002.707 = 0,42}$$

$$\mathbf{2003: 423.325 + 11.113.059 + 775.636/22.788.159 = 0,54}$$

Pospešeni koeficient izraža razmerje med kratkoročnimi sredstvi in kratkoročnimi dolgovi, izločene so zaloge in aktivne časovne razmejitve. V primerjavi z letom 2003 se je koeficient leta 2004 zmanjšal za 12,6 %, a zaradi povečanja kratkoročnih dolgov, ki so bili delno najeti za naložbe. S tem koeficientom prikažemo gibljiva sredstva, ki so blizu denarju, torej krajšemu obračanju sredstev v proizvodnem procesu. Kazalnik kaže, da podjetje nima ravno močne plačilne sposobnosti, saj je vrednost koeficienta manjša od 1.

Od tod sledi, da bi podjetje lahko povečalo svoja denarna sredstva, s čimer bi si zagotovilo boljšo plačilno sposobnost. Pospešeni koeficient 90 % je nižji od kratkoročnega; ta padeč pomeni, da imajo zaloge dokaj dolgo obdobje obračanja.

5.4.4 Kazalniki gospodarnosti

$$1. \text{ Celotna gospodarnost} = \frac{\text{prihodki}}{\text{odhodki}}$$

2004:

$$62.500.112 + 355.426 + 1.869.814 + 16.117/63.512.599 + 2.586.123 + 3.980 = \mathbf{0,978}$$

2003:

$$56.296.923 + 385.279 + 1.557.981 + 53.124/54.432.323 + 3.322.137 + 12.237 = \mathbf{1,014}$$

Celotni odhodki podjetja Impol se niso v celoti pokrivali s celotnimi prihodki, vendar je zaradi spremenjene vrednosti zalog izkazan pozitiven rezultat. Celotna gospodarnost je bila v letu 2004 za 3 % nižja v primerjavi s predhodnim letom. Povečanje zalog zaradi novih proizvodnih linij je bilo dokaj obširno; ob upoštevanju spremembe je rezultat 1,02, kar pomeni, da je podjetje skupaj s spremembo povečanja zalog poslovalo pozitivno.

$$2. \text{ Gospodarnost pri izidu iz poslovanja} = \frac{\text{poslovni prihodki}}{\text{poslovni odhodki}}$$

$$2004: 62.500.112 + 355.426/63.512.599 = \mathbf{0,9897}$$

$$2003: 56.296.923 + 385.279/54.432.323 = \mathbf{1,0415}$$

V letu 2004 je bil kazalnik celotne gospodarnosti za 4,97 % nižji v primerjavi s predhodnim letom.

5.4.5 Kazalniki dobičkonosnosti

Ti kazalniki so običajno najpomembnejši za lastnike in morebitne delničarje. Izkazujejo donosnost prihodkov, sredstev in kapitala.

$$1. \text{ Čista donosnost kapitala} = \frac{\text{čisti dobiček}}{\text{povprečni kapital}}$$

$$2004: 453.725/20.103.800 = \mathbf{0,022}$$

$$2003: 1.171.833/19.627.985 = \mathbf{0,059}$$

Kazalnik pove, koliko enot dobička je prinesla ena enota kapitala. V letu 2004 je bila donosnost nižja za 62,7 % glede na predhodno leto, vendar je podjetje v razdelitvi bilančnega dobička razporedilo polovico ustvarjenega dobička v druge rezerve, polovica je ostala nerazporejena.

$$2. \text{ Donosnost sredstev} = \frac{\text{čisti dobiček} + \text{odhodki financiranja}}{\text{povprečno stanje sredstev}}$$

$$2004: 453.725 + 2.586.123/20.103.800 = \mathbf{0,151}$$

$$2003: 1.171.833 + 3.322.137/19.627.985 = \mathbf{0,228}$$

Kazalnik prikaže, koliko enot dobička je prinesla ena enota sredstev. V primerjavi z letom 2003 se je v družbi znižala za 33,7 %.

$$3. \text{ Čisti dobiček na delnico} = \frac{\text{čisti dobiček}}{\text{število delnic}}$$

2004: $453.725.000/4.063.000 = 111,67$

2003: $1.171.833.000/4.063.000 = 288,41$

Ko čisti dobiček primerjamo s ceno na borzi, dobimo podatek o času, v katerem se vložena investicija povrne. V podjetju delnice ne kotirajo na borzi, ker gre za zaprto delniško družbo. V letu 2004 so kljub nestabilnim razmeram ustvarili 111,67 tolarja dobička na delnico, a v primerjavi z letom 2003 je to vendarle manj za 61,4 %.

5.4.6 Kazalniki obračanja

S kazalniki obračanja podjetje ugotovi hitrost obračanja posameznih vrst sredstev. Po kazalnikih je razvidno, kako podjetje učinkovito upravlja s sredstvi. Čim hitreje je obračanje, manj ima podjetje vezanih sredstev in manj denarja potrebuje za financiranje zalog in terjatev.

1. Koefficient obračanja terjatev do kupcev =

prihodki od prodaje

povprečno stanje terjatev do kupcev

2004: $62.500.112/9.060.807 = 6,897$

2003: $56.296.923/8.750.698 = 6,433$

Izračun pove, da se terjatve do kupcev obrnejo 6,89-krat v letu, torej približno vsak drugi mesec. V primerjavi z letom 2003 pa se je koefficient v letu 2004 povečal za 7,2 %.

2. Poprečna doba vezave terjatev do kupcev =

število dni v letu

koefficient obračanja terjatev do kupcev

2004: $365 \text{ dni}/6,897 = 52,92$

2003: $365 \text{ dni}/6,433 = 56,73$

Iz kazalnika je razvidno poprečno stanje vezave terjatev kupcev v enem letu. Izračun pomeni, da so kupci svoje obveznosti do podjetja poravnali v 53 dneh. V

primerjavi z letom 2003 so se plačilni roki leta 2004 znižali za 6,7 %, kar pomeni, da podjetje hitreje pridobi svoja denarna sredstva.

Podjetje prodaja s 60-dnevnim rokom plačila, kar je za podjetje še dokaj ugodno. Če bi podjetje skrajšalo rok plačila na 30 dni, bi se s tem finančno stanje podjetja poslabšalo, ker za financiranje svojih zalog potrebuje tudi tuja sredstva, saj do svojih ne pride v rednem zapadlem roku.

3. Koefficient obračanja zalog proizvodov =

$$\frac{\text{stroški prodanih proizvodov}}{\text{povprečno stanje zalog proizvodov}}$$

2004: 52.189.980/10.359.070 = **5,038**

2003: 44.784.013/7.352.854 = **6,091**

Izračun pove, da so se zaloge proizvodov v letu 2004 obrnile 5,038-krat, kar je za 17,3 % manj kot leto prej.

4. Poprečna doba vezave zalog proizvodov =

$$\frac{\text{število dni v letu}}{\text{koefficient obračanja zalog proizvodov}}$$

2004: 365 dni/5,038 = **72,44**

2003: 365 dni/6,091 = **59,92**

Izračun pove, da je čas vezave zalog proizvodov 72,44 dneva. Glede na predhodno leto se je povprečna doba vezave povečala za 20,9 %. Upošteva je koefficient obračanja terjatev, bi morali biti dnevi vezave zalog nižji od dnevov vezave terjatev. Tako pa potrebuje podjetje dodatne finančne vire za financiranje zalog.

5. Koefficient obračanja obveznosti do dobaviteljev =

$$\frac{\text{stroški materiala in storitev}}{\text{povprečno stanje obveznosti do dobaviteljev}}$$

$$2004: 56.039.045/4.160.710 = 13,47$$

$$2003: 48.201.438/5.446.235 = 8,85$$

Izračun pove, da se obveznosti do dobaviteljev obrnejo 13,47-krat v letu, kar je za 52,2 % več kakor v predhodnem letu.

6. Povprečna doba vezave obveznosti do dobaviteljev =

število dni

koeficient obračanja obveznosti do dobaviteljev

$$2004: 365 \text{ dni}/13,47 = 27,09$$

$$2003: 365 \text{ dni}/8,85 = 41,27$$

Povprečna doba vezave obveznosti do dobaviteljev je bila leta 2004 27,09 dneva oziroma 34,3 % manj kakor leta 2003. Za podjetje to ni ravno ugodno, glede na to, da imajo dneve vezave terjatev 53 dni. Za razliko v dnevih morajo financirati obveznosti s tujih virov sredstev.

7. Koeficient obračanja sredstev =

prihodki

povprečno stanje sredstev

$$2004: 62.500.112/57.605.388 = 1,085$$

$$2003: 56.296.923/52.040.427 = 1,082$$

V podjetju se sredstva obrnejo približno enkrat letno; leta 2004 za 0,27 % več kakor leta 2003.

Kazalniki obračanja so za financiranje zelo pomembni. Povedo namreč, kako dolgo moramo financirati posamezne premoženjske postavke in s čim jih lahko financiramo (na primer s kratkoročnimi obveznostmi).

Če so roki vezave kratkoročnih sredstev daljši, bomo morali kratkoročna sredstva financirati s kakovostnimi dolgoročnimi viri financiranja.

Obvladovanje obračanja sredstev in obvladovanje poravnavanja obveznosti sta pomembna dejavnika kakovostnega financiranja premoženja.

V podjetju Impol, d. d., so daljši dnevi vezave pri terjatvah in krajši pri obveznostih. Podjetje je oblikovalo strategijo iskanja drugačne politike financiranja z uporabo raznih načinov, predvsem z zniževanjem obrestnih mer in uporabo dolgoročnih virov financiranja (lizing).

6 ZAKLJUČEK

Podjetja sporočajo zunanjim in tudi notranjim uporabnikom računovodskih podatkov predvsem prek letnih poročil. Računovodski izkazi so zapis dogodkov, ki so se zgodili v preteklosti, vendar pa lastniki in drugi uporabniki računovodskih podatkov za odločanje potrebujejo tudi druge podatke.

Letno poročilo in s tem tudi računovodski izkazi morajo zadovoljiti splošne potrebe večine uporabnikov, zato ne zajemajo vseh podatkov, ki bi jih uporabniki morebiti potrebovali pri gospodarskem odločanju.

Podjetje z letnim poročilom komunicira z javnostjo in se ji predstavlja kot morebitnemu udeležencu tako pri investicijah, naložbenju, odjemanju in ponujanju učinkov, kot tudi pri izobraževanju, širjenju socialne note in ekološkem ozaveščanju.

Podjetje Impol, d. d., je svoje letno poročilo pripravilo tako, da ga lahko prebere in razume vsak uporabnik.

Podjetje je letno poročilo grafično pregledno oblikovalo in natisnilo na kakovostnem papirju. V poročilu so zajeti osnovni podatki, pomembnejši dogodki v letu 2004, kratek pregled bistvenih finančnih podatkov za zadnjih osem let in spremna beseda Poročilu na pot.

Pismo delničarjem je kratko in jedrnato, vsebuje vse osnovne usmeritve, strategije in pregled poslovanja. Poročilo predsednika nadzornega sveta je odlično predstavilo podjetje Impol, d. d., v preteklem letu, navedene so glavne značilnosti podjetja, podjetje je predstavljeno kot steber slovenskobistriškega in slovenskega gospodarstva.

Poslovno poročilo je slikovno opremljeno, zajema razumljive in kakovostne podatke ter je z značilnimi umirjenimi barvami prijetno.

V usmeritvah poslovanja je predstavljen proizvodni program, in sicer s proizvodnjo po programih v deležih, v nabavnem trgu pa so predstavljeni pomembnejši dobavitelji in načelo, da se kupuje pod optimalnimi pogoji. Jasno so prikazani pogoji poslovanja in razvojni procesi. Tržne dejavnosti so razdeljene, razvoj in naložbe predstavljajo vedno nove standarde, ki jih pričakujeta zahtevna evropski in ameriški trg, hkrati pa močno poudarja varovanje okolja in zdravje zaposlenih.

Analiza, ki sem jo napravila za leti 2003 in 2004, kaže, da je podjetje glede na ostre pogoje poslovanja v dobri kondiciji. Vrednost osnovnih sredstev je bila leta 2004 večja kot leto prej, obseg poslovanja pa narašča po načrtu, ki ga za vsako naslednje leto natančno pripravijo, upoštevaje pretekle zmožnosti. Čeprav se po kazalniku gospodarnosti poslovni prihodki proti stroškom niso v celoti pokrivali, je podjetje dobro poslovalo. Podjetje uporablja svoja sredstva enakomerno, naložbe so strateško oblikovane.

Vrednost osnovnih sredstev se je povečala predvsem zaradi novih naložb v proizvodno dejavnost, s katero namerava podjetje Impol doseči višjo dodano vrednost.

Mnogo pozornosti bodo letošnje leto namenili financiranju novih virov s krediti ali lizingom. Stroške financiranja želijo zmanjšati na najmanjšo mogočo raven. Kar zadeva nabavo surovin, so dokaj odvisni od cen na svetovnem trgu, kar pomeni valutna tveganja in spremenljive cene vhodnih surovin. Zato je pomembna odločitev, da bo vsaj petino oskrbe predstavljal sekundarni aluminij.

Podjetje Impol, d. d., ima za naslednja leta dobro določene smernice. Podjetje bo nadaljevalo s prestrukturiranjem proizvodnega programa v smeri povečevanja proizvodnje izdelkov v razredih z višjo dodano vrednostjo in se usmerjalo na manjše kupce, ki za velike dobavitelje niso dovolj zanimivi.

Glavni cilj podjetja je do leta 2007 pridobiti 175.000 ton aluminija, s čimer bi ohranili položaj v sredini srednje velikih proizvajalcev v svetu.

Podjetje Impol, d. d., posluje v panogi, za katero je značilna huda konkurenca na globalnem trgu, saj si je velik vpliv v tej panogi v zadnjih letih pridobilo kar nekaj multinacionalk z nakupi podjetij po vsem svetu.

Podjetje Impol, d. d., meri svojo uspešnost predvsem s svojo poslovno odličnostjo, ekološko ozaveščenostjo, usmeritvijo k zaposlenim in izobraževanju na delovnem mestu ter spodbujanju inovativnosti na vseh področjih proizvodnega procesa.

Podjetje bo usmerjalo svoje raziskovalno-razvojne projekte z namenom, da kar najbolj zadovolji tudi najzahtevnejše kupce.

V podjetju se zavedajo, da je eden od najpomembnejših generatorjev razvoja v svojem okolju, zato mora ohranjati politiko nenehnega zagotavljanja kakovosti, nenehnega izobraževanja in izpopolnjevanja zaposlenih, pripadnosti kolektivu in odločnega vodenja menedžmenta.

LITERATURA

Biloslavo, Roberto. 1999. *Metode in modeli za management*. Koper: Visoka šola za management.

Čokelc, Stanko. 1993. *Bilanciranje premoženja in kapitala, poslovno-izidni, finančni in denarni tokovi: zapiski predavanj*. Ljubljana: Zveza ljudskih univerz Slovenije.

Guenther, David A. 1997. *Financial reporting in analysis*. McGraw-Hill.

Horvat, Tatjana. 2000. *Najboljše letno poročilo za leto 2000*. Ljubljana: Finance 23. 10. 2001, 192.

Horvat, Tatjana. 2000. *Priprava letnega poročila za komuniciranje z interesnimi skupinami podjetja*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.

Holmes, Geoffrey, Sudgen, Alan. 2005. *Interpelacija poslovnih poročil in računovodskih izkazov*. Ljubljana: GV Založba.

Splošni akti podjetja, II. Računovodstvo in finance. 1999. Ljubljana: Inštitut za delničarstvo, Zavod za raziskave delničarstva.

Koletnik, Franc. 1997. *Analiziranje računovodskih izkazov (bilanc)*. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.

Koletnik, Franc. 2004. *Računovodstvo za notranje uporabnike informacij*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.

Koordinacijski odbor Zveza ekonomistov Slovenije in Zveze računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije. 2001. *33. simpozij o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji (Zbornik referatov)*. Ljubljana: Zveza ekonomistov Slovenije.

Melavc, Dane, Milost, Franko. 2003. *Računovodstvo*. Koper: Fakulteta za management.

Zadavec, Rajko. 2003. *Zaključni račun po novem*. Ljubljana: Primath.

Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije. 2003. *IKS, revija za računovodstvo in finance, št. 1-2/03*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.

Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije. 2004. *IKS, revija za računovodstvo in finance, št. 4/04*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.

VIRI

- Letno poročilo 2003. Slovenska Bistrica: Impol, d. d.
- Letno poročilo 2004. Slovenska Bistrica: Impol, d. d.
- Klik.si. 2005 Vstopna stran. (<http://www/klik.si>).
- Kobeja, Boris. 2002. *Napotki za pisanje seminarske in diplomske naloge*. Koper: Visoka šola za management.
- Racunovodja.com. 2005. Vstopna stran. (<http://www/racunovodja.com>)
- Slovenski inštitut za revizijo. 1995. *Slovenski računovodski standardi*. Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
- Zakon o gospodarskih družbah. 2005.
- Zakon o davku od dohodka pravnih oseb. 2005.
- Zakon o finančnem poslovanju podjetij. 1999.

PRILOGE

Priloga A: Revizorjevo poročilo